

[Weikop.]

I anledning af det ærede medlem hr. Tholstrups forslag om oprettelse af et næringsfrihedsråd må jeg næsten umiddelbart udbyde: herregud, skal vi nu have flere råd i dette land! Jeg tror, at både erhvervene og befolkningen vil spørge: Har vi ikke råd nok til at behandle så det ene og så det andet spørgsmål? Det er naturligvis rigtigt — og det er jeg enig i — at enhver lovgivning skal hvile på de erfaringer, der er indhøstet, hvadenten det er på det ene eller det andet område, og hvis vi nu før eller senere — hvad vi altså ønsker — får gennemført en monopol- og trustlov, vil jeg tro, at man i løbet af nogle år, når man kender virkningerne af denne lov, har fået et tilstrækkeligt erfaringsmateriale til at træffe de nødvendige afgørelser med hensyn til et videre lovgivningsarbejde på dette felt. Jeg tror som sagt ikke meget på, at det tjener noget formål at nedsætte et sådant råd, men hvis det ærede medlem hr. Tholstrup vil foreslå sagen henvist til et udvalg, kan det jo aldrig skade, at vi drøfter tingene dér, og det vil vi også være villige til.

Bertel Dahlgaard: Må jeg først sige om det af det ærede medlem hr. Tholstrup fremsatte lovforslag, at det efter mit skøn ikke egner sig til anvendelse overfor de opgaver, der her foreligger. Det går jo ikke an som i forslaget foreslået at forbyde eller ophæve alle de aftaler, det her drejer sig om. Adskillige af disse aftaler er et naturligt og nyttigt led i erhvervslivets arbejde, som ikke bør hindres eller fortrædages. Men det er klart, at selvom man nu ville gå til et sådant hidtil uhørt indgreb i kontraktfriheden, måtte der alligevel etableres et organ, der kunne afgøre, om en aftale var af en sådan karakter, at den i henhold til loven var forbudt. Man måtte med andre ord ved siden af det foreslåede undersøgelsesråd have et monopoltilsyn, som traf afgørelse i de enkelte tilfælde. Jeg er enig med det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen i, at det rigtigste formentlig ville være, at

dette forslag under stille undren ledsager det andet forslag i udvalg.

Det af ministeren fremsatte forslag om tilsyn med monopol og konkurrencebegrænsning må jo anskues og overvejes ud fra både samfundsmæssige og specielle erhvervsmæssige synspunkter, men ved siden af de mange enkeltproblemer, forslaget rejser, tror jeg, det vil være nyttigt at klare sig på hvilket punkt i den samfundsmæssige udvikling vi befinder os, og hvad det er i denne udvikling, der gør en monopollovgivning nødvendig.

Den højtærede minister mindede i sin fremsættelsestale om næringsloven af 1857, der gennemførte næringsfriheden her i landet, og som forsåvidt kan betegnes som datidens monopollovgivning. Samfundsf forholdene syntes dengang så enkle, at man mente at kunne løse problemerne ved simpelthen at ophæve datidens monopol- og aftalesystem, det gamle laugsvæsen. For datidens demokrati var og måtte løsenet være frikonkurrence og den frie adgang til erhverv, medens de konservative elementer dengang med hænder og fødder modsatte sig næringsfrihedens indførelse. Næringsfriheden blev, som vi ved, grundlaget for et mægtigt produktionsmæssigt opsving, men desværre skabte dette opsving ikke tilsvarende bedre kår for de brede befolkningslag; den frie konkurrences fremskridt skabte ikke blot større rigdom, men også større fattigdom. „Fremskridt og fattigdom“ blev den realistiske titel på et af det 19. århundredes mest kendte økonomiske værker.

Det, der skete, var jo, at vel havde man besejret en samfundsordning, der hvilede på monopoler og særrettigheder, men til gengæld gled man lidt efter lidt ind i en samfundstilstand, hvor der under frihedens og lighedens maske gaves stedse større råderum for kapitalens udbytningsmuligheder, efterhånden som man lærte at organisere kapitalmagts splittede kræfter og at udnytte de monopolværdier, som derved skabtes. Vi iagttager nu det karakteristiske, at de konservative elementer, som havde